

مقاله اصلی

رابطه سبک های مقابله ای و رابطه والد-کودک با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۳۰ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۳۰

خلاصه

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه سبک های مقابله ای و رابطه والد-کودک با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری انجام شد. پژوهش حاضر از نظر اهداف کاربردی، از نظر داده ها کمی و از نظر ماهیت توصیفی و از نظر روش همبستگی بود.

روش کار: جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش آموزان دختر مقطع متوسطه اول مدارس غرب مازندران دارای اختلال یادگیری بودند. حجم نمونه در پژوهش حاضر ۱۵۲ نفر بودند با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شد. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه سبک های مقابله ای اندلر و پارکر (۱۹۹۰)، پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزند فاین و همکاران (۱۹۸۳) و پرسشنامه سازگاری دانش آموزان سینه و سینگ (۱۹۹۳) بودند. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آزمون های همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره با روش گام به گام انجام شد.

نتایج: نتایج نشان داد رابطه خطی بین سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، رابطه پدر-کودک و رابطه مادر-کودک با سازگاری اجتماعی در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنادار است و رابطه خطی بین سبک مقابله اجتنابی با سازگاری اجتماعی در سطح ۰/۰۱ منفی و معنادار است. و متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار و سبک مقابله هیجان مدار پیش بینی کننده برای سازگاری اجتماعی می باشند.

نتیجه گیری: داده های حاصله پیشنهاد دهنده اثر ضد دردی عصاره هیدروالکلی برگ مورینگا است، که ممکن است به واسطه هر دو مکانیسم مرکزی و محیطی باشد. وجود فلاونوئیدها ممکن است مسئول ایجاد فعالیت ضد دردی این گیاه باشد و لذا با انجام تحقیقات تکمیلی می توان از آن به عنوان یک داروی ضد دردی استفاده نمود.

کلمات کلیدی: سبک های مقابله ای، رابطه والد-کودک، سازگاری اجتماعی، اختلال یادگیری.

سیده مریم مشعشعی^۱

هاجر زارعی^{۲*}

اسحاق سام خانیانی^۳

^۱ کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی تربیتی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن ایران.

^۲ دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران. (نویسنده مسئول)

^۳ دکتری روانشناسی سلامت، گروه روانشناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران.

نویسنده مسئول: هاجر زارعی، دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران.

Email: Hajarzareei@iau.ac.ir

مقدمه

مشکلات سازگاری اجتماعی در دانش آموزان مدرسه می تواند به طور قابل توجهی بر عملکرد تحصیلی، روابط اجتماعی و رفاه کلی آنها تأثیر بگذارد. سازگاری اجتماعی ضعیف می تواند منجر به کاهش پیشرفت تحصیلی و افزایش غیبت شود. دانش آموزانی که از نظر اجتماعی سازگاری خوبی دارند، از نظر تحصیلی بهتر عمل می کنند و مشکلات رفتاری کمتری از خود نشان می دهند. سازگاری اجتماعی موفقیت آمیز در دوران نوجوانی برای رفتارها و نگرش های اجتماعی آینده بنیادی است. نوجوانانی که در سازگاری اجتماعی شکست می خورند ممکن است دچار ناامنی، خودپنداره ضعیف و خطر بالاتری برای مسائل روانی شوند (۱).

سازگاری اجتماعی به این معناست که افراد به راحتی با محیط دائماً در حال تغییر خود سازگار می شوند و یاد می گیرند در فعالیت های روزانه، مطالعات و ارتباطات بین فردی رفتارهای خاصی را انتخاب کنند و از آن ها اجتناب کنند، بتوانند محیط را کنترل و تغییر دهند و توانایی های رفتاری متناسب با سن خود داشته باشند. سازگاری اجتماعی شامل روابط بین فردی، دستاوردهای تحصیلی، مهارت های زندگی و منابع ذهنی است (۲). نظریه سازگاری اجتماعی به توانایی افراد برای سازگاری با تغییرات محیط اجتماعی مربوط می شود. سازگاری فرآیندی است که بر پیشرفت و شکوفایی فرد تأثیر می گذارد و مستلزم پذیرش هنجارهای موجود جامعه ای است که عموماً با آن آشنایی ندارند. هدف انطباق اجتماعی استفاده از فرآیندهای اجتماعی برای گرد هم آوردن منافع افراد و جامعه است. انطباق این امکان را برای فرد فراهم می کند که در هر موقعیتی، از جمله نامطلوب ترین، رشد کند. رشد فردی تنها راه دستیابی به پیشرفت اجتماعی است که در آن هر فرد یک "عنصر" ارزشی ارزیابی شده در توسعه کلی یا پیشرفت در جامعه است (۳). از آنجایی که والدین الگوهای نقش حیاتی در رشد سازگاری اجتماعی فرزندان خود هستند، رابطه والد-کودک^۱ می تواند

عامل کلیدی مؤثر بر رشد سازگاری اجتماعی کودکان باشد (۲).

والدین نقش اساسی در شکل دادن به رشد فرزندان خود از جمله انتقال ارزش ها و رشد اجتماعی-عاطفی ایفا می کنند. گفته شده است که جنبه های رابطه مستمر والد-کودک (مانند رفتارهای والدین و کیفیت پیوند والد-کودک) با تقویت حس انطباق متقابل، که یکی از ویژگی های رابطه هماهنگ والد-کودک است که پذیرش کودک را تسهیل می کند، بر اجتماعی شدن و پذیرش درونی سازی ارزش های والدین، مانند قدردانی تأثیر می گذارد (۴). روابط والدین-کودک در طول سال های رشد کودکان نه تنها بر روابط فعلی آن ها با همسالان، معلمان، شرکا و دیگران در زندگی آن ها تأثیر می گذارد، بلکه بر روابط بین فردی آینده آن ها نیز تأثیر می گذارد. رابطه بهتر والد-کودک مهمترین عامل محافظتی در نظر گرفته می شود زیرا در ابتدایی ترین و طولانی ترین مرحله زندگی رخ می دهد (۵). یک مطالعه نشان داد که علت اصلی اختلالات رفتاری در کودکان و نوجوانان، تربیت نامناسب والدین است، مانند مشارکت کم در زندگی کودک، زیاده روی، نظارت ضعیف و تنبیه نادرست (۶). در ادبیات، حمایت والدین و تعارضات خانوادگی اغلب مورد مطالعه قرار می گیرند و با علائم درونی سازی کودکان مرتبط بوده اند، اما عاملیت کودک به ندرت مورد توجه قرار می گیرد. به طور خاص، اینکه آیا کودک چگونه درک والدین خود را آشکار می کند و احساسات واقعی خود را بیان می کند برای رابطه والد-فرزند بسیار مهم است. والدین ممکن است از طریق نظارت از جمله کنترل والدین، درخواست و افشای کودک از فعالیت های فرزندان خود مطلع شوند (۵).

یکی دیگر از متغیرهایی که می تواند با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری در ارتباط باشد، سبک های مقابله ای است که آن ها برای مقابله با استرس های روزانه استفاده می کنند. مطابق با نظریه کمپبل^۲ (۷)، مقابله به معنای

² Campbell¹ parent-child relationship

توانایی سازگاری و مقابله با چالش ها است. همچنین مستلزم مبارزه یا برخورد موفقیت آمیز با یک رویداد چالش برانگیز است. فولکمن و لازاروس^۱ (۸) خاطرنشان کردند که مقابله به این معناست که فرد دائماً تلاش های شناختی و رفتاری خود را تغییر می دهد تا برخی از خواسته های بیرونی یا درونی خاص را که به عنوان تکلیف یا فراتر از منابع فرد مورد قضاوت قرار گرفته اند، مدیریت کند. از سوی دیگر، تنن^۲ و همکاران (۹) بر این باورند که کارکرد اصلی مقابله، کاهش تنش و بازگرداندن تعادل است. هاگمن^۳ (۱۰) بین دو نوع مقابله تمایز قائل می شود. مقابله ای که در جهت مدیریت یا تغییر مشکل ایجاد کننده پریشانی (مرکز بر مشکل) و مقابله ای که در جهت تنظیم پاسخ عاطفی به مشکل (مرکز هیجان) می باشد. با این حال، مقابله در خلاء رخ نمی دهد. در عوض، افراد از سبک های مختلفی استفاده می کنند تا بتوانند با موقعیت های استرس زا کنار بیایند. سبک های مقابله ای به تلاش های خاصی اعم از رفتاری و شناختی اشاره دارد که افراد برای تسلط، تحمل، کاهش یا به حداقل رساندن رویدادهای استرس زا اتخاذ می کنند. دو دسته اصلی از راهبردهای مقابله ای به طور گسترده به رسمیت شناخته شده اند: راهبردهای مقابله ای متمرکز بر مشکل (تلاش برای انجام کاری فعال برای کاهش شرایط استرس زا) و راهبردهای مقابله ای متمرکز بر هیجان (تلاش برای تنظیم پیامدهای عاطفی رویدادهای استرس زا یا بالقوه استرس زا). با این حال، دسته سوم نیز به نام راهبردهای مقابله اجتنابی (دوری از رویداد استرس زا) اضافه شده است (۱۱).

اختلال یادگیری^۴ به عنوان رشد دیر هنگام یا مختل در هر یک از موارد زیر تعریف شده است: گفتار، زبان، خواندن، املا، نوشتن و حساب کردن به دلیل اختلال در عملکرد مغز. این تعریف عللی مانند ناتوانی ذهنی، نقص حسی و عوامل آموزشی یا

فرهنگی را مستثنی می کند. بر اساس راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^۵، زمانی که موفقیت در آزمون های استاندارد برای خواندن، حساب کردن، و نوشتن به طور قابل توجهی کمتر از حد انتظارات سن، سطح تحصیلات، و ضریب هوشی باشد، یک فرد مبتلا به اختلال یادگیری تشخیص داده می شود. این مشکلات یادگیری با موفقیت های تحصیلی یا سایر فعالیت های معمولی که نیاز به خواندن، نوشتن و مهارت های حسابی دارند، تداخل دارد. کمیته ملی مشترک ناتوانی های یادگیری ایالات متحده^۶ اضافه کرده است که این اختلالات داخلی هستند، فرض بر این است که از یک اختلال عملکرد عصبی مرکزی ناشی می شوند و در هر سنی می توانند ظاهر شوند. اگرچه ناتوانی یادگیری می تواند همزمان با سایر شرایط ناتوان کننده (مانند اختلال حسی، ناتوانی فکری، اختلال عاطفی یا اجتماعی، یا شرایط بیرونی مانند تفاوت های فرهنگی، یا آموزش ناکافی یا نامناسب) ظاهر شود، ناتوانی های یادگیری نتیجه مستقیم این شرایط نیست. اما به نظر می رسد که کودکان مبتلا به این اختلال در ارتباط با همسالان خود و آشناها به دلیل پایین بودن عزت نفسشان دچار مشکل می باشند. در واقع می توان گفت این کودکان در سازگاری اجتماعی^۷ دارای نقص می باشند (۱۲).

نبود سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دارای اختلال یادگیری به معنای مشکلاتی است که این دانش آموزان در برقراری روابط اجتماعی و تعامل با دیگران در محیط مدرسه و جامعه دارند. این مشکلات می توانند تأثیرات زیادی بر زندگی شخصی، تحصیلی و اجتماعی این افراد داشته باشند. دانش آموزان دارای اختلال یادگیری ممکن است در درک و پاسخگویی به ارتباطات شفاهی و غیرشفاهی مشکل داشته باشند. این می تواند باعث سوء تفاهم و ناکامی در برقراری روابط موثر

⁵ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

⁶ The US National Joint Committee on Learning Disabilities

⁷ social adaptation

¹ Folkman & Lazarus

² Tennen

³ Hagemann

⁴ learning disability

با دیگران شود. این دانش آموزان ممکن است به دلیل مشکلات تحصیلی و یادگیری، احساس ناکامی، افسردگی، اضطراب و استرس بیشتری را تجربه کنند که می‌تواند تاثیر منفی بر روابط اجتماعی آنها داشته باشد. برخی از دانش آموزان دارای اختلال یادگیری ممکن است در کنترل و مدیریت رفتارهای خود مشکل داشته باشند که می‌تواند باعث بروز رفتارهای نامناسب یا ناخوشایند در محیط‌های اجتماعی شود. بنابراین وجود قدرت سازگاری اجتماعی می‌تواند به آن‌ها در جنبه‌های مختلف اجتماعی و تحصیلی کمک کند. ادبیات پژوهشی فراوانی در مورد راهبردهای مقابله‌ای در زمینه طیف وسیعی از بیماری‌ها و ناتوانی‌ها موجود است. در زمینه اختلال یادگیری، برخی از توجهات اخیراً به موضوع مقابله معطوف شده است. با این حال، تا به امروز، یافته‌های تحقیقی که بر رابطه راهبردهای مقابله‌ای و رابطه والد-کودک با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری متمرکز نشده است. بنابراین در پژوهش حاضر می‌خواهیم به این سؤال پاسخ دهیم که آیا بین سبک‌های مقابله‌ای و رابطه والد-کودک با سازگاری اجتماعی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر اهداف کاربردی، از نظر داده‌ها کمی و از نظر ماهیت توصیفی و از نظر روش همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش آموزان دختر مقطع متوسطه اول مدارس غرب مازندران که دارای اختلال یادگیری می‌باشند، بودند. از بین مدارس دخترانه متوسطه اول شهرهای غرب مازندران تعداد با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای ابتدا ۳ شهر تنکابن، کلاردشت و چالوس انتخاب شدند و از بین مدارس این شهرها، مدارس هفت تیر، سما، فروغ دانش و زینب کبری (س) از شهر تنکابن؛ مدارس عصمت و شهید بهشتی از شهر کلاردشت و مدارس زینب، شهدای کوهستان و اسوه از شهر چالوس انتخاب شدند. با توجه به آمار اعلامی مشاوران و معلمان این مدارس تعداد ۱۳۴ نفر از دانش آموزان مدارس تنکابن، ۵۶ نفر از دانش آموزان مدارس کلاردشت و ۷۰ نفر از دانش آموزان مدارس چالوس دارای

اختلالات یادگیری (خواندن، نوشتن و ریاضی) بودند. با توجه به تعداد افراد دارای اختلال یادگیری (۲۶۰ نفر) با استفاده از جدول کرجسی و مورگان حجم نمونه پژوهش ۱۵۲ نفر به دست آمد. ابزار استفاده در پژوهش عبارت بودند از:

پرسشنامه سبک‌های مقابله‌ای اندلر و پارکر (۱۳): این پرسشنامه در سال ۱۹۹۰ توسط اندلر و پارکر^۱ و به منظور سنجش سبک‌های مقابله‌ای افراد نوجوان و بزرگسال در موقعیت‌های بحرانی و فشار را ساخته‌اند که یک آزمون خود گزارشی می‌باشد. این پرسشنامه دارای ۴۸ سؤال و سه مؤلفه شیوه مسأله‌مدار، شیوه هیجان‌مدار و شیوه اجتناب‌مدار می‌باشد. نمره‌گذاری این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای از خیلی کم = ۱ تا خیلی زیاد = ۵ می‌باشد. ضریب پایایی مقیاس مقابله با بحران توسط اندلر و پارکر (۱۹۹۰) در بررسی نمونه‌ای، به تعداد ۳۱۳ نفر با استفاده از آلفای کرونباخ برای سبک‌های مسئله‌مدار، هیجان‌مدار، اجتنابی برای مردان به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۸۲، ۰/۸۵ و برای زنان ۰/۸۵، ۰/۸۵، ۰/۸۲ محاسبه شده است. در تحقیق قریشی راد (۱۴)، ضریب اعتبار پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ در سطح بالایی (۰/۸۱) به دست آمده است. ضریب همبستگی عوامل پرسشنامه مقابله با بحران در بین پاسخ‌های پیش‌آزمون-پس‌آزمون در سطح ۰/۹۹، در مقیاس مسأله‌مداری ۰/۵۸، هیجان‌مداری ۰/۵۵، و اجتناب‌مداری ۰/۸۳ محاسبه شد. روایی پرسشنامه مذکور نیز طی تحقیقاتی که در ایران انجام شده ثابت گردیده است. به منظور محاسبه همبستگی عوامل پرسشنامه مقابله با استرس از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردیده و نتایج آن بدین صورت می‌باشد: مسأله‌مدار (۰/۵۸)، هیجان‌مدار (۰/۵۵) و اجتنابی (۰/۹۳).

پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزند فاین و همکاران (۱۵): پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزند توسط فاین، مورلند، و اسچووبل^۲ ساخته شده است که از ۲۴ گویه تشکیل شده است که به منظور سنجش کیفیت ارتباط والدین و فرزندان بکار می‌

¹ Endler & Parker

² Fine, Moreland & Schwebel

نویدی (۱۸)، ضریب آلفای کرونباخ مقیاس و خرده مقیاس های آن را به ترتیب ۰/۷۲ تا ۰/۸۰ به دست آورد. روایی محتوایی این تست با توجه به نظر ۲۰ نفر از اساتید و متخصصان تایید شده و برای روایی پیش بین تست، همبستگی ضریب گشتاوری بین نمره های پرسشنامه و درجه بندی مدیریت هوستل محاسبه و معادل ۰/۵۱ گزارش شده است. این درجه بندی روی داده های حاصل از ۲۰۰ دانش آموز انجام شده که دانش آموزان را در یک مقیاس نقطه های خیلی خوب، خوب، متوسط، ضعیف، و خیلی ضعیف) در جهت سازگاری شان درجه بندی کرده است. یافته ها

مشخصه های آمار توصیفی متغیرهای مورد مطالعه سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، سبک مقابله اجتنابی، رابطه پدر-کودک، رابطه مادر-کودک و سازگاری اجتماعی در جدول ۱ شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مورد مطالعه سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، سبک مقابله اجتنابی، رابطه پدر-کودک، رابطه مادر-کودک و سازگاری اجتماعی (N=۱۵۲)

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
سبک مقابله مساله مدار	۵۵/۲۲	۱۱/۲۳۶
سبک مقابله هیجان مدار	۵۱/۵۱	۹/۰۵۴
سبک مقابله اجتنابی	۴۱/۴۵	۱۲/۹۳۵
رابطه پدر-کودک	۹۵/۳۱	۲۵/۶۲۶
رابطه مادر-کودک	۹۹/۴۷	۲۹/۶۱۵
سازگاری اجتماعی	۳۷/۲۸	۸/۵۳۳

چنانکه نتایج در جدول فوق دیده می شود که بالاترین میانگین مربوط به متغیر رابطه مادر-کودک با میانگین ۹۹/۴۷ با انحراف استاندارد ۲۹/۶۱۵ و کمترین میانگین مربوط به متغیر سازگاری اجتماعی با میانگین ۳۷/۲۸ با انحراف استاندارد ۸/۵۳۳ است. برای استفاده از آزمون های پارامتریک ابتدا با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف نرمال بودن توزیع متغیرهای سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، سبک مقابله

رود. پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزند دو فرم دارد که یکی برای سنجش رابطه فرزند با مادر و دیگری برای سنجش رابطه فرزند با پدر است. هر دو فرم برای پدر و مادر یکسان است، به جز کلمات «پدر» و «مادر» که قابل تغییر است. نمره گذاری این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۷ درجه ای از هرگز = ۱ تا همیشه = ۷ می باشد. مقیاس رابطه والد-فرزند با ضرایب آلفای ۰/۸۹ تا ۰/۹۴ برای خرده مقیاس های مربوط به پدر و نیز آلفای کلی ۰/۹۶ و ضرایب آلفای ۰/۶۱ (هماندسازی) تا ۰/۹۴ برای خرده مقیاس های مربوط به مادر و نیز آلفای کلی ۰/۹۶ همسانی درونی عالی دارد، این ضرایب آلفا را سازندگان مقیاس با اجرای پرسشنامه بر ۲۴۱ دانشجو به دست آورده اند. در پژوهشی که عراقی (۱۶) انجام داده است ضرایب پایانی محاسبه شده برای پرسشنامه فرم پدر برابر با ۰/۹۳ و برای فرم مادر ۰/۹۲ بوده است که نشان دهنده ی همسانی درونی خوبی است. پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزند با تمایز بین کودکان خانواده های طلاق و کودکان خانواده های سالم، روایی گروه های شناخته شده و روایی پیش بین خوبی دارد

پرسشنامه سازگاری دانش آموزان سینه ها و سینگ (۱۷): این پرسشنامه در سال ۱۹۹۳ در هند توسط سینه ها و سینگ^۱ به منظور تعیین میزان سازگاری اجتماعی، عاطفی و آموزشی دانش آموزان ساخته شده است و شامل ۵۵ سوال ۲ گزینه ای با گزینه های (بلی و خیر) است. برای نمره گذاری این پرسشنامه به پاسخ هایی که نشان دهنده سازگاری است نمره ۰ داده می شود، یعنی در فرم اول که مربوط به مقاطع ابتدایی و راهنمایی است پاسخ بلی به سوالات با شماره های ۱۰، ۱۱، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۲، ۲۳، ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۳۴، ۳۷، ۴۱، ۴۳، ۴۵، ۴۶، ۴۸، ۴۹، ۵۱، ۵۲، ۵۴ و ۵۵ نمره صفر و پاسخ خیر به سایر سوالات هم نمره صفر می گیرند و به سایر پاسخ ها نمره یک داده می شود. از فرم دوم که مربوط به مقطع متوسطه است پاسخ بلی به سوالات با شماره های ۱۱، ۱۹، ۲۳، ۲۴، ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۳۵، ۳۷، ۳۹، ۴۳، ۴۶، ۴۸، ۴۹، ۵۱، ۵۴، ۵۵ و ۵۶ و پاسخ خیر به سایر سوالات نمره صفر می گیرند و به سایر پاسخ ها نمره یک داده می شود.

¹ Sinha & Singh

اجتنابی، رابطه پدر-کودک، رابطه مادر-کودک و سازگاری اجتماعی بررسی می شود.

جدول ۲. جدول آزمون کولموگروف - اسمیرنف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده های متغیرهای سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، سبک مقابله اجتنابی، رابطه پدر-کودک، رابطه مادر-کودک و سازگاری اجتماعی

متغیرها	آماره	سطح معناداری	تعداد
سبک مقابله مساله مدار	۰/۱۴۱	۰/۰۵۱	۱۵۲
سبک مقابله هیجان	۰/۰۶۷	۰/۲۰۰	۱۵۲
مدار	۰/۰۶۰	۰/۲۰۰	۱۵۲
سبک مقابله اجتنابی	۰/۰۷۱	۰/۱۵۴	۱۵۲
رابطه پدر-کودک	۰/۰۶۸	۰/۲۰۰	۱۵۲

مطابق اطلاعات جدول سطح معناداری آزمون کولموگروف - اسمیرنف برای همه متغیرها مورد مطالعه بیشتر از ۰/۰۵ می باشد. لذا نتیجه آزمون برای هیچ یک از متغیرها معنی دار نیست و در نتیجه توزیع همه متغیرها نرمال می باشد بنابراین می توان از آزمون های پارامتریک برای آزمودن فرضیه های پژوهش استفاده کرد. برای آزمون فرضیه های پژوهش نتایج ضریب همبستگی را مورد توجه قرار داده و هریک از آن ها را بررسی می نمائیم.

جدول ۳. ماتریس همبستگی متغیرهای سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، سبک مقابله اجتنابی، رابطه پدر-کودک و رابطه مادر-کودک با سازگاری اجتماعی

متغیر	سبک مقابله سبک	سبک مقابله سبک	سبک مقابله سبک	رابطه پدر- رابطه مادر- سازگاری
	مساله مدار	هیجان مدار	اجتنابی	کودک
سبک مقابله مساله مدار	۱	۰/۳۱۵**	-۰/۱۸۹*	-۰/۱۰۵
سبک مقابله هیجان مدار	-	۱	-۰/۲۰۲*	۰/۰۳۷
سبک مقابله اجتنابی	-	-	۱	-۰/۲۱۷*
رابطه پدر-کودک	-	-	-	۱
رابطه مادر-کودک	-	-	-	۱
سازگاری اجتماعی	-	-	-	-

$p < 0.05^*$

$p < 0.01^{**}$

و معنادار است. با توجه به سطح معنی داری به دست آمده رابطه خطی بین سبک مقابله اجتنابی با سازگاری اجتماعی در سطح ۰/۰۱ منفی و معنادار است.

جهت تعیین بهترین پیش بینی کننده سازگاری اجتماعی از بین متغیرهای پیش بینی کننده سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، سبک مقابله اجتنابی، رابطه پدر-کودک و رابطه مادر-کودک از مدل رگرسیون با روش گام به گام استفاده شده

داده های جدول فوق نتایج آزمون رابطه خطی همبستگی پیرسون بین متغیرهای سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، سبک مقابله اجتنابی، رابطه پدر-کودک و رابطه مادر-کودک با سازگاری اجتماعی را نشان می دهد. با توجه به سطح معنی داری به دست آمده رابطه خطی بین سبک مقابله مساله مدار، سبک مقابله هیجان مدار، رابطه پدر-کودک و رابطه مادر-کودک با سازگاری اجتماعی در سطح ۰/۰۱ مثبت

است. قابل ذکر است که متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار و سبک مقابله هیجان مدار وارد معادله شده است نتایج حاصل در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. خلاصه تحلیل رگرسیون گام به گام متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار و سبک مقابله هیجان مدار

متغیرهای مدل	پیش بینی	R	R^2	ΔR^2	خطای استاندارد
اول رابطه مادر-کودک		۰/۶۹۹	۰/۴۸۹	۰/۴۸۵	۶/۱۲۳
دوم رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی		۰/۷۴۲	۰/۵۵۰	۰/۵۴۳	۵/۷۶۹
سوم رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار		۰/۷۷۳	۰/۵۹۸	۰/۵۸۸	۵/۴۸۰
چهارم رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار		۰/۷۸۳	۰/۶۱۳	۰/۶۰۰	۵/۳۹۸

جدول شماره ۴ نمایانگر این است که متغیر رابطه مادر-کودک قادر به توجیه ۴۸/۵ درصد واریانس سازگاری اجتماعی ($\Delta R^2 = ۰/۴۸۵$) شده است. با اضافه شدن متغیر سبک مقابله اجتنابی به متغیر رابطه مادر-کودک در مدل دوم باعث اضافه

شدن ۵/۸ درصد واریانس سازگاری اجتماعی شده است ($\Delta R^2 = ۰/۵۴۳$) و متغیرهای رابطه مادر-کودک و سبک مقابله اجتنابی توانسته اند حدود ۵۴/۳ درصد واریانس متغیر سازگاری اجتماعی را توجیه کنند. با اضافه شدن متغیر سبک مقابله مساله مدار به متغیرهای رابطه مادر-کودک و سبک مقابله اجتنابی در مدل سوم باعث اضافه شدن ۴/۵ درصد واریانس سازگاری اجتماعی شده است ($\Delta R^2 = ۰/۵۸۸$) و متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی و سبک مقابله مساله مدار توانسته اند حدود ۵۸/۸ درصد واریانس متغیر سازگاری اجتماعی را توجیه کنند. با اضافه شدن متغیر سبک مقابله هیجان مدار به متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی و سبک مقابله مساله مدار در مدل چهارم باعث اضافه شدن ۱/۲ درصد واریانس سازگاری اجتماعی شده است ($\Delta R^2 = ۰/۶۰۰$) و متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار و سبک مقابله هیجان مدار توانسته اند حدود ۶۰ درصد واریانس متغیر سازگاری اجتماعی را توجیه کنند. مقدار آماره دوربین-واتسون مفروضه ای است که به بررسی استقلال خطاها می پردازد و هرگاه این آماره بین مقادیر ۱/۵ تا ۲/۵ قرار بگیرد به معنی مستقل بودن خطاها از یکدیگر است. با توجه به اینکه مقدار ۱/۷۹۰ است لذا خطاها از یکدیگر مستقل اند. بنابراین اجرای آزمون رگرسیون بلامانع است.

جدول ۵. آزمون تحلیل واریانس برای بررسی معنی دار بودن رگرسیون رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار و سبک مقابله هیجان مدار

شاخص آماری	منبع	مجموع مجزورات SS	درجه آزادی df	میانگین مجزورات ms	آزمون F	سطح معناداری
رگرسیون متغیر رابطه مادر-کودک		۴۴۱۷/۵۲۵	۱	۴۴۱۷/۵۲۵		
باقی مانده		۴۶۱۱/۶۷۵	۱۵۰	۳۷/۴۹۳	۱۱۷/۸۲۲	۰/۰۰۱
جمع کل		۹۰۲۹/۲۰۰	۱۵۱			

رگرسیون متغیرهای رابطه					
مادر-کودک، سبک	۴۹۶۹/۴۷۵	۲	۲۴۸۴/۷۳۷		
مقابلۀ اجتنابی				۰/۰۰۱	۷۴/۶۷۰
باقیمانده	۴۰۵۹/۷۲۵	۱۴۹	۳۳/۲۷۶		
جمع کل	۹۰۲۹/۲۰۰	۱۵۱			
رگرسیون متغیرهای رابطه					
مادر-کودک، سبک	۵۳۹۵/۱۴۴	۳	۱۷۹۸/۳۸۱	۰/۰۰۱	۵۹/۷۹
مقابلۀ اجتنابی، سبک					
مقابلۀ مساله مدار					
باقیمانده	۳۶۳۴/۰۵۶	۱۴۸	۳۰/۰۳۴		
جمع کل	۹۰۲۹/۲۰۰	۱۵۱			
رگرسیون متغیرهای رابطه					
مادر-کودک، سبک				۰/۰۰۱	۴۷/۴۶۱
مقابلۀ اجتنابی، سبک	۵۵۳۲/۲۶۸	۴	۱۳۸۳/۰۶۷		
مقابلۀ مساله مدار، سبک					
مقابلۀ هیجان مدار					
باقیمانده	۳۴۹۶/۹۳۲	۱۴۷	۲۹/۱۱۴		
جمع کل	۹۰۲۹/۲۰۰	۱۵۱			

نتایج جدول ۴۵ نشان می دهد که بین متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابلۀ اجتنابی، سبک مقابلۀ مساله مدار و سبک مقابلۀ هیجان مدار با سازگاری اجتماعی رابطه وجود دارد و متغیر ملاک سازگاری اجتماعی را دارند.

جدول ۶. تحلیل رگرسیون (متغیر که با استفاده از مدل گام به گام وارد معادله رگرسیون شده اند)

شاخص ها منبع تغییرات	ضریب	تفکیکی	خطای معیار	ضریب استاندارد تفکیک	آزمون T برای	سطح معناداری
	رگرسیون (B)			رگرسیون (B)	معناداری شیب خط رگرسیون	
مدل اول						
مقدار ثابت	۱۷/۲۳۲					
رابطه مادر-کودک	۰/۲۰۲	۰/۰۱۹	۰/۶۹۹	۱۰/۸۵۵	۰/۰۰۱	
مقدار ثابت	۲۷/۴۸۹					
مدل دوم						
رابطه مادر-کودک	۰/۱۷۲	۰/۰۱۹	۰/۵۹۷	۹/۰۸۳	۰/۰۰۱	
سبک مقابلۀ اجتنابی	-۰/۱۷۷	۰/۰۴۳	-۰/۲۶۸	-۴/۰۷۳	۰/۰۰۱	
مقدار ثابت	۱۹/۰۲۳					
مدل سوم						
رابطه مادر-کودک	۰/۱۵۵	۰/۰۱۹	۰/۵۳۹	۸/۳۸۸	۰/۰۰۱	
سبک مقابلۀ اجتنابی	-۰/۱۶۳	۰/۰۴۱	-۰/۲۴۷	-۳/۹۳۷	۰/۰۰۱	
سبک مقابلۀ مساله مدار	۰/۱۷۳	۰/۰۴۶	۰/۲۲۸	۳/۷۶۵	۰/۰۰۱	

		مقدار ثابت		۱۳/۸۷۱	
۰/۰۰۱	۸/۴۰۹	۰/۵۳۳	۰/۰۱۸	۰/۱۵۴	رابطه مادر-کودک
۰/۰۰۱	-۳/۶۸۷	-۰/۲۳۰	۰/۰۴۱	-۰/۱۵۱	مدل چهارم سبک مقابله اجتنابی
۰/۰۰۲	۳/۰۹۱	۰/۱۹۱	۰/۰۴۷	۰/۱۴۵	سبک مقابله مساله مدار
۰/۰۳۲	۲/۱۶۹	۰/۱۳۲	۰/۰۵۷	۰/۱۲۴	سبک مقابله هیجان مدار

در مدل اول متغیر رابطه مادر-کودک وارد معادله شده و معادله آن به صورت زیر تنظیم گردیده است.

$$\hat{Y} = a + b_1 x_1$$

(متغیر رابطه مادر-کودک) $\times (۰/۲۰۲) + ۱۷/۲۳۲ =$ سازگاری اجتماعی

با توجه به نتایج جدول ۶ مشخص می شود مقدار β استاندارد شده مربوط متغیر رابطه مادر-کودک ۰/۶۹۹ است این عدد نشان می دهد که متغیر رابطه مادر-کودک به طور مستقیم بر متغیر سازگاری اجتماعی اثر دارد و متغیر رابطه مادر-کودک ۰/۶۹۹ تغییرات متغیر ملاک سازگاری اجتماعی را پیش بینی می کند.

اگر یک واحد تغییر در متغیر پیش بین رابطه مادر-کودک مشاهده شود متغیر ملاک سازگاری اجتماعی ۰/۶۹۹ تغییر می کند بدین معنا که با افزایش متغیر رابطه مادر-کودک، متغیر سازگاری اجتماعی افزایش پیدا می کند. چنانچه دیده می شود مقدار T مربوط به متغیر رابطه مادر-کودک ۱۰/۸۵۵ در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

در مدل دوم متغیرهای رابطه مادر-کودک و سبک مقابله اجتنابی معادله شده وارد معادله آن به صورت زیر تنظیم گردیده است.

$$\hat{Y} = a + b_1 x_1 + b_2 x_2$$

(متغیر رابطه مادر-کودک) $\times (۰/۱۷۲) + ۲۷/۴۸۹ =$ سازگاری اجتماعی

(متغیر سبک مقابله اجتنابی) $+ (-۰/۱۷۷)$

با توجه به نتایج جدول ۶ مشخص می شود مقدار β استاندارد شده مربوط متغیر سبک مقابله اجتنابی ۰/۲۶۸ است این عدد نشان می دهد که متغیر سبک مقابله اجتنابی به طور معکوس بر متغیر سازگاری اجتماعی اثر دارد و متغیر سبک مقابله اجتنابی

۰/۲۶۸- تغییرات متغیر ملاک سازگاری اجتماعی را پیش بینی می کند.

اگر یک واحد تغییر در متغیر پیش بین سبک مقابله اجتنابی مشاهده شود متغیر ملاک سازگاری اجتماعی ۰/۲۶۸- تغییر می کند بدین معنا که با افزایش متغیر سبک مقابله اجتنابی، متغیر سازگاری اجتماعی کاهش پیدا می کند. چنانچه دیده می شود مقدار T مربوط به متغیر سبک مقابله اجتنابی ۴/۰۷۳- در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

در مدل سوم متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی و سبک مقابله مساله مدار معادله شده وارد معادله آن به صورت زیر تنظیم گردیده است.

$$\hat{Y} = a + b_1 x_1 + b_2 x_2$$

(متغیر رابطه مادر-کودک) $\times (۰/۱۵۵) + ۱۹/۰۲۳ =$ سازگاری اجتماعی

(متغیر سبک مقابله اجتنابی) $+ (-۰/۱۶۳)$

(متغیر سبک مقابله مساله مدار) $+ (۰/۱۷۳)$

با توجه به نتایج جدول ۶ مشخص می شود مقدار β استاندارد شده مربوط متغیر سبک مقابله مساله مدار ۰/۲۲۸ است این عدد نشان می دهد که متغیر سبک مقابله مساله مدار به طور مستقیم بر متغیر سازگاری اجتماعی اثر دارد و متغیر سبک مقابله مساله مدار ۰/۲۲۸ تغییرات متغیر ملاک سازگاری اجتماعی را پیش بینی می کند.

اگر یک واحد تغییر در متغیر پیش بین سبک مقابله مساله مدار مشاهده شود متغیر ملاک سازگاری اجتماعی ۰/۲۲۸ تغییر می کند بدین معنا که با افزایش متغیر سبک مقابله مساله مدار، متغیر سازگاری اجتماعی افزایش پیدا می کند. چنانچه دیده می شود مقدار T مربوط به متغیر سبک مقابله مساله مدار ۳/۷۶۵ در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

در مدل چهارم متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار و سبک مقابله هیجان مدار معادله شده وارد معادله آن به صورت زیرتنظیم گردیده است.

$$\hat{Y} = a + b_1 x_1 + b_2 x_2$$

(متغیر رابطه مادر-کودک) $\times (0/154) + 13/871 =$ سازگاری اجتماعی

(متغیر سبک مقابله اجتنابی) $(-0/151) +$

(متغیر سبک مقابله مساله مدار) $(0/145) +$

(متغیر سبک مقابله هیجان مدار) $(0/124) +$

با توجه به نتایج جدول ۶ مشخص می شود مقدار β استاندارد شده مربوط متغیر سبک مقابله هیجان مدار $0/132$ است این عدد نشان می دهد که متغیر سبک مقابله هیجان مدار به طور مستقیم بر متغیر سازگاری اجتماعی اثر دارد و متغیر سبک مقابله هیجان مدار $0/132$ تغییرات متغیر ملاک سازگاری اجتماعی را پیش بینی می کند.

اگر یک واحد تغییر در متغیر پیش بین سبک مقابله هیجان مدار مشاهده شود متغیر ملاک سازگاری اجتماعی $0/132$ تغییر می کند بدین معنا که با افزایش متغیر سبک مقابله هیجان مدار، متغیر سازگاری اجتماعی افزایش پیدا می کند. چنانچه دیده می شود مقدار T مربوط به متغیر سبک مقابله هیجان مدار $2/169$ در سطح $0/05$ معنادار است.

با توجه به معنادار شدن رابطه محاسبه شده با $0/95$ احتمال نتیجه گرفته می شود که فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه بین سبک های مقابله ای و رابطه والد-کودک با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری رابطه وجود دارد، تایید می شود. و متغیرهای رابطه مادر-کودک، سبک مقابله اجتنابی، سبک مقابله مساله مدار و سبک مقابله هیجان مدار پیش بینی کننده برای سازگاری اجتماعی می باشند.

بحث

در بررسی فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه بین سبک های مقابله ای با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری رابطه وجود دارد، نتایج نشان داد که بین سبک مقابله مساله مدار

و هیجان مدار با سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر هرچقدر متغیر سبک مقابله مساله مدار افزایش یابد، متغیر سازگاری اجتماعی افزایش می یابد. و همچنین نشان داد که بین سبک مقابله اجتنابی با سازگاری اجتماعی رابطه منفی و معناداری وجود دارد به عبارت دیگر هرچقدر متغیر میزان سبک مقابله اجتنابی افزایش یابد، متغیر سازگاری اجتماعی کاهش می یابد. نتایج این فرضیه با پژوهش های عقیلی مهریزی و همکاران (۱۹)، مشرقی کاویجانی و همکاران (۲۰) (۱۴۰۱)، دای و همکاران (۲۱)، والنتی و فاراسی (۲۲) و اوکانلی و همکاران (۲۳) همسو می باشد.

در تبیین این فرضیه می توان عنوان کرد سبک مقابله مسئله مدار یکی از دو سبک مقابله اصلی است که در نظریه های مقابله مورد بررسی قرار می گیرد. این سبک به معنای تمرکز بر حل مشکل یا تغییر موقعیت برای کاهش استرس است. افرادی که از این سبک استفاده می کنند، به جای اجتناب از مشکلات یا تمرکز بر احساسات منفی، به دنبال راه حل های فعال برای مشکلات خود می گردند. در زمینه سازگاری اجتماعی، دانش آموزانی که از سبک مقابله مسئله مدار استفاده می کنند، ممکن است بهتر بتوانند با چالش های اجتماعی مواجه شوند. این به این دلیل است که آنها به جای اجتناب یا کناره گیری، به دنبال راه حل هایی برای بهبود روابط و تعاملات اجتماعی خود می گردند. برای مثال، اگر دانش آموزی در مدرسه با یک همکلاسی مشکل داشته باشد، به جای اینکه از او دوری کند، ممکن است به دنبال راه هایی برای بهبود رابطه یا حل مشکل باشد.

از دیدگاه نظریه شناختی-رفتاری، سازگاری اجتماعی می تواند به عنوان نتیجه ای از تفکرات و رفتارهای موثر در مواجهه با چالش های اجتماعی دیده شود. سبک مقابله مسئله مدار می تواند به دانش آموزان کمک کند تا الگوهای فکری مثبتی ایجاد کنند و رفتارهایی را انجام دهند که به بهبود تعاملات اجتماعی آنها کمک کند. بر اساس این نظریه، وقتی دانش آموزان از روش های مقابله مسئله مدار استفاده می کنند، آنها ممکن است به جای تمرکز بر جنبه های منفی یا احساسات منفی، روی راه حل های عملی و مثبت تمرکز کنند. این رویکرد می تواند به

بهبود روابط اجتماعی و کاهش تعارضات کمک کند، که در نهایت منجر به سازگاری بهتر اجتماعی می شود.

از دیدگاه نظریه یادگیری اجتماعی بندورا، رفتارها از طریق مشاهده و تقلید از دیگران آموخته می شوند. اگر دانش آموزان در محیطی قرار بگیرند که رفتارهای مقابله مسئله مدار را در دیگران مشاهده کنند (مثلاً در معلمان یا همسالان)، احتمالاً این رفتارها را می آموزند و در مواجهه با چالش های اجتماعی خود از آنها استفاده می کنند. این سبک مقابله می تواند به یادگیری رفتارهای مثبت اجتماعی و بهبود سازگاری اجتماعی کمک کند، زیرا دانش آموزان می آموزند که چگونه به طور موثر با مشکلات اجتماعی برخورد کنند. به طور کلی سبک مقابله مسئله مدار می تواند به دانش آموزان کمک کند تا در مواجهه با چالش های اجتماعی به جای اجتناب یا واکنش های احساسی منفی، به دنبال راه حل های عملی باشند. این رویکرد می تواند به بهبود سازگاری اجتماعی آنها کمک کند، زیرا آنها می آموزند که چگونه به طور موثر با دیگران تعامل کنند، تعارضات را حل کنند و روابط مثبت برقرار کنند.

در تبیین رابطه سبک مقابله هیجان مدار با سازگاری اجتماعی می توان بیان کرد که این سبک یکی از انواع مقابله است که بر تنظیم و مدیریت احساسات به جای حل مستقیم مشکل تمرکز دارد. این سبک مقابله شامل استراتژی هایی مانند ابراز احساسات، جستجوی حمایت اجتماعی، انکار یا اجتناب از موقعیت های استرس زا می شود. در زمینه سازگاری اجتماعی، سبک مقابله هیجان مدار می تواند تأثیرات متضاد داشته باشد: تأثیر مثبت: اگر دانش آموزان از روش هایی مانند جستجوی حمایت اجتماعی یا ابراز احساسات استفاده کنند، این می تواند به بهبود روابط اجتماعی و افزایش حمایت عاطفی منجر شود. به عنوان مثال، ابراز احساسات به دوستان یا معلمان می تواند به ایجاد روابط نزدیک تر و حمایتگرانه تر کمک کند. تأثیر منفی: استفاده از روش هایی مانند انکار، اجتناب یا سرکوب احساسات ممکن است منجر به اجتناب از تعاملات اجتماعی یا افزایش استرس و اضطراب در مواجهه با مشکلات اجتماعی شود. این می تواند به کاهش سازگاری اجتماعی منجر شود، زیرا

دانش آموزان ممکن است نتوانند به طور موثر با چالش های اجتماعی روبرو شوند.

نظریه تنظیم هیجان بر روش هایی تمرکز دارد که افراد برای مدیریت و تنظیم احساسات خود در پاسخ به استرس یا چالش های مختلف استفاده می کنند. سبک مقابله هیجان مدار به طور مستقیم به این نظریه مربوط می شود، زیرا این سبک بر راهبردهای تنظیم هیجان تمرکز دارد. از این دیدگاه، دانش آموزانی که از استراتژی های تنظیم هیجان مثبت (مانند بازسازی شناختی یا ابراز صحیح احساسات) استفاده می کنند، احتمالاً سازگاری اجتماعی بهتری دارند. اما اگر دانش آموزان به جای آن از راهبردهای ناکارآمد (مانند اجتناب، انکار، یا سرکوب احساسات) استفاده کنند، ممکن است در سازگاری اجتماعی خود دچار مشکلاتی شوند. از دیدگاه نظریه یادگیری اجتماعی، دانش آموزان سبک های مقابله ای خود را از طریق مشاهده و تقلید از مدل های اجتماعی مانند والدین، معلمان، و همسالان می آموزند. اگر دانش آموزان مشاهده کنند که افراد مهم در زندگی شان از راهبردهای مقابله هیجان مدار استفاده می کنند (مثلاً اجتناب یا ابراز هیجان ها)، احتمالاً این رفتارها را در مواجهه با چالش های اجتماعی تقلید می کنند. اگر این سبک ها شامل راهبردهای مثبت مانند جستجوی حمایت اجتماعی یا ابراز احساسات باشند، می تواند به دانش آموزان کمک کند تا در روابط اجتماعی خود موفق تر باشند. اگر این سبک ها شامل راهبردهای منفی مانند اجتناب یا انکار باشند، ممکن است به کاهش سازگاری اجتماعی منجر شود.

در تبیین این که سبک مقابله اجتنابی با سازگاری اجتماعی رابطه منفی دارد می توان بیان کرد یکی از انواع مقابله است که در آن فرد به جای مواجهه مستقیم با مشکلات یا احساسات، از آنها دوری می کند یا آنها را نادیده می گیرد. این سبک مقابله شامل استراتژی هایی مانند فرار از موقعیت استرس زا، بی توجهی به مشکل، و جستجوی حواس پرتی است. در زمینه سازگاری اجتماعی، سبک مقابله اجتنابی معمولاً با مشکلاتی در تعاملات اجتماعی و کاهش سازگاری اجتماعی همراه است. دانش آموزانی که از سبک مقابله اجتنابی استفاده می کنند، ممکن است از

مواجهه با موقعیت‌های اجتماعی که نیاز به حل مشکلات بین فردی دارند، خودداری کنند. این امر می‌تواند منجر به کاهش فرصت‌ها برای ایجاد روابط مثبت و یادگیری مهارت‌های اجتماعی شود. اجتناب از موقعیت‌های دشوار به جای تلاش برای حل آنها، می‌تواند به عدم توسعه مهارت‌های لازم برای مواجهه با چالش‌های اجتماعی منجر شود. این امر ممکن است سازگاری اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهد، زیرا دانش‌آموزان قادر نخواهند بود به طور مؤثر با دیگران تعامل کنند.

طبق نظریه رشد اجتماعی-عاطفی، رشد و توسعه مهارت‌های اجتماعی و عاطفی از طریق تعامل با دیگران و مواجهه با چالش‌های اجتماعی به دست می‌آید. سبک مقابله اجتنابی می‌تواند این فرآیند را مختل کند، زیرا با اجتناب از موقعیت‌های اجتماعی دشوار، دانش‌آموزان فرصت‌های لازم برای یادگیری و تقویت مهارت‌های اجتماعی را از دست می‌دهند. این می‌تواند به مشکلاتی در سازگاری اجتماعی منجر شود، زیرا دانش‌آموزان ممکن است نتوانند با دیگران ارتباط مؤثر برقرار کنند یا به درستی در مواجهه با تعارضات و چالش‌های اجتماعی رفتار کنند.

بر اساس نظریه تنظیم هیجان، افراد از راهبردهای مختلفی برای مدیریت و کنترل هیجانات خود استفاده می‌کنند. سبک مقابله اجتنابی به عنوان یک راهبرد ناکارآمد تنظیم هیجان محسوب می‌شود، زیرا این سبک به جای مدیریت مستقیم هیجانات منفی، بر دوری از آنها تمرکز دارد. این امر می‌تواند تأثیر منفی بر سازگاری اجتماعی داشته باشد، زیرا عدم مواجهه با هیجانات منفی می‌تواند به انباشته شدن استرس و اضطراب منجر شود، که خود باعث کاهش توانایی فرد در برقراری و حفظ روابط مثبت می‌شود. علاوه بر این، اجتناب از مواجهه با موقعیت‌های استرس‌زا می‌تواند منجر به عدم توانایی در توسعه راهبردهای مقابله‌ای مؤثر و مثبت شود.

به طور کلی، سبک مقابله اجتنابی معمولاً با کاهش سازگاری اجتماعی همراه است. دانش‌آموزانی که از این سبک استفاده می‌کنند، به جای مواجهه با مشکلات و تعاملات اجتماعی، از آنها اجتناب می‌کنند. این امر می‌تواند منجر به مشکلاتی در ایجاد و حفظ روابط مثبت با دیگران و کاهش توانایی در

مواجهه با چالش‌های اجتماعی شود. برای تأیید این فرضیه، می‌توان به تحقیقات و مطالعاتی که به بررسی تأثیرات منفی سبک مقابله اجتنابی بر سازگاری اجتماعی پرداخته‌اند، مراجعه کرد. تحقیقات نشان داده‌اند که سبک‌های مقابله اجتنابی می‌توانند منجر به مشکلات رفتاری و اجتماعی در محیط‌های آموزشی شوند.

نتایج دیگر حاصل از پژوهش نشان داد که بین رابطه پدر-کودک و مادر-کودک با سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد به عبارت دیگر هرچقدر متغیر رابطه پدر-کودک و مادر-کودک افزایش یابد، متغیر سازگاری اجتماعی افزایش می‌یابد. نتایج این فرضیه با پژوهش‌های جوانمرد کامل و همکاران (۲۴)، لی و همکاران (۲۵)، بین و همکاران (۲۶) و گنگفنگ و همکاران (۲۷) همسو می‌باشد.

در تبیین این نتایج می‌توان عنوان کرد طبق نظریه یادگیری اجتماعی بندورا، کودکان از طریق مشاهده و تقلید از رفتارهای والدین خود یاد می‌گیرند. رابطه پدر-کودک می‌تواند بر یادگیری مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای بین فردی کودک تأثیر بگذارد. اگر پدر رفتارهای مثبت و سازنده‌ای مانند حل مسئله، ارتباط مؤثر، و تعاملات مثبت را مدل‌سازی کند، کودکان ممکن است این رفتارها را تقلید کنند و در تعاملات اجتماعی خود به کار ببرند. اگر رابطه پدر با کودک همراه با تعارضات زیاد، بی‌توجهی، یا مدل‌سازی رفتارهای منفی باشد، ممکن است کودک مشکلاتی در یادگیری مهارت‌های اجتماعی و برقراری روابط مثبت با دیگران داشته باشد.

پدرانی که با محبت، حمایت و نظارت مثبت به کودک خود می‌پردازند، معمولاً کودکان با سازگاری اجتماعی بالاتری پرورش می‌دهند. این سبک والدگری می‌تواند باعث افزایش اعتماد به نفس و مهارت‌های اجتماعی کودک شود. پدرانی که سرد یا بی‌توجه هستند، ممکن است کودکان را با مشکلاتی در سازگاری اجتماعی مواجه کنند. این سبک ممکن است به مشکلاتی مانند کمبود اعتماد به نفس، اضطراب اجتماعی و مشکلات در برقراری روابط مثبت منجر شود. رابطه پدر-کودک می‌تواند به شکل‌گیری مهارت‌های عاطفی و اجتماعی

کودک، از جمله توانایی مدیریت هیجانات، ایجاد و حفظ روابط مثبت و برخورد با تعارضات کمک کند. رابطه مثبت و حمایتی با پدر می تواند به رشد مهارت های اجتماعی مؤثر و سازگاری بهتر اجتماعی منجر شود.

به طور کلی رابطه پدر-کودک می تواند تأثیرات عمیقی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان داشته باشد. روابط مثبت و حمایتگر با پدر می تواند به تقویت مهارت های اجتماعی و عاطفی کودک و در نتیجه سازگاری اجتماعی بهتر منجر شود. از طرف دیگر، روابط مشکل دار یا ناکافی می تواند به مشکلاتی در برقراری روابط مثبت و تعاملات اجتماعی منجر شود.

همچنین می توان عنوان کرد مادرانی که با محبت، توجه و نظارت مثبت به کودک خود می پردازند، معمولاً کودکان با سازگاری اجتماعی بالاتری پرورش می دهند. این سبک والدگری می تواند به تقویت اعتماد به نفس و مهارت های اجتماعی کودک کمک کند. مادرانی که سرد یا بی توجه هستند و یا به روش های تنبیهی متوسل می شوند، ممکن است کودکان را با مشکلاتی در سازگاری اجتماعی مواجه کنند. این سبک ممکن است به مشکلاتی مانند کمبود اعتماد به نفس، اضطراب اجتماعی و مشکلات در برقراری روابط مثبت منجر شود. رابطه مثبت و حمایتی با مادر می تواند به شکل گیری مهارت های اجتماعی و عاطفی مؤثر، از جمله توانایی مدیریت هیجانات، ایجاد و حفظ روابط مثبت و برخورد با تعارضات کمک کند. این نوع رابطه می تواند به سازگاری اجتماعی بهتر کودک منجر شود.

همچنین اگر مادر رفتارهای مثبت و سازنده ای مانند حل مسئله، ارتباط مؤثر، و تعاملات اجتماعی مثبت را مدل سازی کند، کودکان ممکن است این رفتارها را تقلید کرده و در تعاملات اجتماعی خود به کار ببرند. اگر رابطه مادر با کودک همراه با تعارضات زیاد، بی توجهی، یا مدل سازی رفتارهای منفی باشد، ممکن است کودک مشکلاتی در یادگیری مهارت های اجتماعی و برقراری روابط مثبت با دیگران داشته باشد.

به طور کلی می توان گفت رابطه مثبت و حمایتی با مادر می تواند تأثیرات مثبتی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان داشته باشد. مادرانی که با محبت، توجه و نظارت مثبت به

کودک خود می پردازند، معمولاً کودکان با اعتماد به نفس بالا و مهارت های اجتماعی مؤثر را پرورش می دهند. از طرف دیگر، روابط مشکل دار یا ناکافی با مادر می تواند به مشکلاتی در برقراری روابط مثبت و تعاملات اجتماعی منجر شود. برای تأیید این فرضیه، می توان به پژوهش های موجود و مطالعات علمی که به بررسی تأثیرات رابطه مادر-کودک بر سازگاری اجتماعی پرداخته اند، مراجعه کرد.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج پژوهش آموزش مهارت های حل مسئله و مقابله مؤثر در مدارس به کمک کارگاه ها و برنامه های آموزشی. با تقویت مهارت های مقابله ای مساله مدار، دانش آموزان می توانند به طور مؤثرتری با چالش های اجتماعی روبرو شوند و سازگاری اجتماعی بهتری داشته باشند. همچنین ترویج استراتژی های تنظیم هیجان مثبت از طریق مشاوره و پشتیبانی عاطفی. فراهم کردن آموزش هایی در زمینه ابراز صحیح احساسات و جستجوی حمایت اجتماعی می تواند به دانش آموزان کمک کند تا به طور مؤثرتری با هیجانات خود کنار بیایند و سازگاری اجتماعی بهتری داشته باشند. همچنین ارتقاء کیفیت رابطه پدر - فرزند و مادر - فرزند از طریق برنامه های آموزشی برای والدین. این برنامه ها می توانند شامل مهارت های ارتباطی، حمایت عاطفی و تعامل مثبت باشند.

تقدیر و تشکر

"این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول در واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران می باشد. موضوع پایان نامه در شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن با کدرهگیری ۱۶۲۸۷۹۰۳۰ در تاریخ ۱۴۰۲/۱۰/۳۰ به تصویب کمیته تخصصی گروه مربوطه رسید. در پایان از تمامی شرکت کنندگان در این پژوهش کمال تشکر و قدردانی را داریم.

تعارض در منافع

نویسندگان اظهار می دارند هیچ گونه تعارض منافی در مورد این مقاله وجود ندارد.

References

1. Azpiazu, L., Antonio-Aguirre, I., Izar-de-la-Funte, I. et al. School adjustment in adolescence explained by social support, resilience and positive affect. *Eur J Psychol Educ*, 2024; 39, 3709–3728 .
2. Chen IJ, Wang Y, Sun Z, Song Y, Wang L, Yang M. The influence of the parental child-rearing gender-role attitude on children's social adjustment in single- and two-parent families: the mediating role of intergenerational identity. *Humanit Soc Sci Commun*, 2023; 10: 676.
3. Alasmari AA. Challenges and social adaptation of international students in Saudi Arabia. *Heliyon*, 2023;9(5): e16283.
4. Obeldobel CA, Kerns KA. A literature review of gratitude, parent–child relationships, and well-being in children. *Developmental Review*, 2022; 61: 100948.
5. Wu CY, Lee TS. Impact of parent-child relationship and sex on trajectories of children internalizing symptoms. *Journal of affective disorders*, 2020; 260: 167-173.
6. Racz S J, McMahon RJ. The relationship between parental knowledge and monitoring and child and adolescent conduct problems: a 10-year update. *Clinical child and family psychology review*, 2011; 14(4): 377-398.
7. Campbell, J. (2003). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer.
8. Lazarus RS & Folkman S, *Stress, appraisal, and coping*, New York: Springer Publishing Co, 1984
9. Tennen, H., Affleck, G., Armeli, S., & Carney, M. A. A daily process approach to coping: linking theory, research, and practice. *American Psychologist*, 2000; 55, 626-636.
10. Hagemann O. Victims of violent crime and their coping processes. In: Viano E, editor. *Critical issues in victimology: international perspectives*. New York: Springer Publishing Co; 1992. p. 58–67.
11. Chukwu NE, Okoye UO, Onyeneho NG, Okeibunor JC. Coping strategies of families of persons with learning disability in Imo state of Nigeria. *Journal of health, population, and nutrition*, 2019; 38(1): 9.
12. Bishara S. Humor, motivation and achievements in mathematics in students with learning disabilities. *Cogent Education*, 2023; 10(1): 1-16.
13. Endler NS, Parker JDA. *Coping Inventory for Stressful Situations (CISS): Manual*. Multi-Health Systems, Toronto, 1990
14. Ghoreyshirad FAS. Validation of Endler & Parker coping scale of stressful situations. *Journal of Behavioral Sciences*, 2010;4(1):1-7.
15. Fine MA, Moreland JR, Schwebel AI. Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Developmental Psychology*, 1983; 19: 703–713
16. Araghi Y. Comparison of the quality of parent- Child Relationship of two Groups of Aggressive and Non Aggressive boy Students. *Psychological Studies*, 2009;4(4):113-129.
17. Sinha AK, Singh RP. *The adjustment Inventory for school students (AISS)*. Agra (India): National Psychological Corporation. 1993.
18. Navidi A. The Efficacy of Anger Management Training on Adjustment Skills of High School Male Students in Tehran. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 2009;14(4 (55)):394-403.
19. Aghili Mehrizi Y, Pourehsan S , Towhidi A. Relationship between personality traits and coping styles with academic burnout: The mediating role of academic procrastination. *Quarterly Journal of Research in Educational Systems*, 2022; 16(57): 91-104.
20. Mashreghi Kavijani S1 , Khodabakhshi-koolaei A, Hamidy pour R3 , Mosalanejad L. The association between moral intelligence and social adjustment with coping style among medicines residents of universities of Tehran. *Journal of Education and Ethics in Nursing* , 2015;4(4):33-41.
21. Dai, P., Yi, G., Qian, D., Wu, Z., Fu, M. & Peng, H. (2023). Social Support Mediates the Relationship Between Coping Styles and the Mental Health of Medical Students. *Psychology research and behavior management*, 16, 1299-1313.
22. Valenti, G. D. & Faraci, P. (2021). Predicting University Adjustment from Coping-Styles, Self-Esteem, Self-Efficacy, and Personality: Findings from a Survey in a Sample of Italian Students. *European journal of investigation in health, psychology and education*, 11(3), 894-907.
23. Okanli, A., Tanriverdi, D., Ipek Coban, G. & Asi Karakaş, S. (2017). The Relationship Between Psychosocial Adjustment and Coping Strategies Among Patients with Multiple Sclerosis in Turkey. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 23(2), 113-118.

24. Javanmard Kamel E, SabzehAra Langaroudi M, Maleki Pirbazari M. The Relationship of Parent-child Interaction, Sense of Security, Entitlement Schema and Adjustment with Mediating Role of Resilience. *Journal of Modern Psychology*.2023; 4(13):31-40.
25. Lee, Y., Kim, K., Zeng, S. & Douglass, A. Mother-father relationships and child social-emotional adjustment: Mediation through maternal and paternal parenting. *Early Childhood Research Quarterly*, 2023;63, 15-23.
26. Yin, H., Qian, S., Huang, F., Zeng, H., Zhang, C. J. P., & Ming, W. K. Parent-Child Attachment and Social Adaptation Behavior in Chinese College Students: The Mediating Role of School Bonding. *Frontiers in psychology*,2021; 12, 711669.
27. Gengfeng, N. I. U., Zhanxing, L. I., Chenxiao, W. A. N. G., Xiaotong, M. A., Xiaojun, S. U. N. & Zongkui, Z. H. O. U. The Influence of Online Parent-child Communication on Left-behind Junior High School Students' Social Adjustment: A Moderated Mediation Model. *Psychological Development and Education*,2019; 35(6): 678-685.

Original Article

The relationship between coping styles and parent-child relationships with social adjustment of students with learning disabilities

Received: 20/09/2024 - Accepted: 20/11/2024

Seyedemaryam Moshashaei ¹
Hajar Zarei ^{2*}
Eshagh Samkhaniani³

¹ M.A. education psychology,
Department of education psychology,
Tonekabon Branch, Islamic Azad
University, Tonekabon ,Iran.

² Associate Professor, Department of
Knowledge and Information Science,
Tonekabon Branch, Islamic Azad
University, Tonekabon, Iran.

³ PhD in Health Psychology ,
Department of Psychology , Tonekabon
Branch , Islamic Azad University,
Tonekabon , Iran.

Corresponding author: Hajar Zarei,
Associate Professor, Department of
Knowledge and Information
Science, Tonekabon Branch,
Islamic Azad University,
Tonekabon, Iran.

Email: Hajarzareei@iau.ac.ir

Abstract

The present study was conducted with the aim of determining the relationship between coping styles and parent-child relationships with social adjustment of students with learning disabilities. The present study was quantitative in terms of applied objectives, descriptive in terms of data, and correlational in terms of method. The statistical population of the present study was all female students in the first year of secondary school in schools in western Mazandaran with learning disabilities. The sample size in the present study was 152 people and was selected using multi-stage cluster sampling. The research tools included the Endler and Parker (1990) coping styles questionnaire, the Fine et al. (1983) parent-child relationship assessment questionnaire, and the Sinha and Singh (1993) student adjustment questionnaire. Data analysis was performed using Pearson correlation tests and multivariate regression with a stepwise method. The results showed that the linear relationship between problem-focused coping style, emotion-focused coping style, father-child relationship and mother-child relationship with social adjustment is positive and significant at the 0.01 level, and the linear relationship between avoidant coping style and social adjustment is negative and significant at the 0.01 level. And the variables of mother-child relationship, avoidant coping style, problem-focused coping style and emotion-focused coping style are predictors of social adjustment.

Keywords: Coping styles, parent-child relationship, social adjustment, learning disabilities